

Indledningen er redigeret af Krista Stinne Greve Rasmussen og Kirsten Vad

Tilsyn ved dr.phil. Jes Fabricius Møller

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til

Ved Kongens Fødselsdag i Danske Samfund

ved Ida Marie Klahn

Indhold

- 1 Kongens fødselsdag
- 2 Danske Samfund
- 3 Dannebrog
- 4 Anvendt litteratur
 - 4.1 Trykt
 - 4.2 Utrykt

1 Kongens fødselsdag

I anledning af kong Christian 8.'s fødselsdag den 18. september 1842 skrev Grundtvig den 9-strofede fødselsdagssang "Ved Kongens Fødselsdag". Den 19. september blev sangen afsunget i foredragsforeningen Danske Samfund, som Grundtvig var formand for. I anledning af fødselsdagen holdt Grundtvig også en tale, som findes i manuskriptform i Grundtvig-arkivet på Det Kongelige Bibliotek.

2 Danske Samfund

Den 2. april 1839 blev Grundtvig opsøgt af en gruppe unge mænd, heriblandt Frederik Barfod, som opfordrede ham til at medvirke til stiftelsen af et folkeligt historisk selskab. Grundtvig havde selv gået med lignende tanker og foreslog til en start nogle prøvemøder. Disse møder fandt sted den 18., 23. og 30. april 1839, og indledtes alle med et foredrag af Grundtvig. Grundtvigs foredrag til disse møder blev udgivet i Frederik Barfods tidsskrift *Brage og Idun, et nordisk Fjærdingårsskrift* i sommeren 1839. Den 14. maj 1839 stiftedes selskabet Danske Samfund. Selskabet skulle være "en nødhjælp, til højskolen kommer" (Lundgreen-Nielsen 1992, s. 36) og "råde bod på

manglerne i den offentlige undervisning og den videnskabelige dannelse” (Lundgreen-Nielsen 1992, s. 36). Målet var “at yde alt gørligt til oplivelse af de historiske forhold og til oplysning af menneske- og folkehistorien” (Lundgreen-Nielsen 1992, s. 36). Dette skulle ske ved hjælp af “historisk Folke-Sang og levende historiske Foredrag” (Grundtvig 1839, s. 429). Grundtvig var formand (fra 1839-1843 og igen i 1848) og Frederik Barfod kasserer og sekretær. De cirka 80 medlemmer samt eventuelle gæster mødtes hver tirsdag i forskellige mindre lokaler i København. Grundtvig holdt i perioden 1839-1849 over 100 foredrag og skrev desuden lejlighedsdigte og sange til foreningen. En række af sangene blev udgivet i fire hæfter med *Viser og Sange for Danske Samfund* (1840-1842), samt efterfølgeren *Viser og Sange for Danske Samfund. Anden Samlings første Hefte* (1847). Markante medlemmer af foreningen var P.C. Kierkegaard, J.C. Lindberg, P.O. Boisen, Frederik Hammerich og Peter Rørdam.

3 Dannebrog

Digtet er en apostrofe, hvor Grundtvig henvender sig til det danske flag, Dannebrog: “*Dannebroke! Seier vundet / Himmelen dig gav*” (strofe 1). Versene “Rosenkrands, med Liljer bundet” i strofe 1 og 9 repræsenterer Dannebrog farver, og udover dette anvendes rosen som et gennemgående motiv.

Christian 8. nævnes kun to gange, som “*Kongen*” (strofe 3) og som “*Danmarks Christian*” (strofe 8). Baggrunden for, at Dannebrog spiller en så central rolle i digtet, er, at Christian 8. med et cirkulære af 14. maj 1842 havde indført Dannebrog som fane i alle hærafdelinger (Adriansen 2003, bind 1, s. 131). Tidligere havde det kun været brugt som orlogsflag. Dette kongelige initiativ roste Grundtvig stærkt den 19. september 1842 i sin tale til Danske Samfund i anledning af kongens fødselsdag (Grundtvig-arkivet, fasc. 364.II.82.a). Her fremhævede han “*Dannebrogs Landgang*”, og han bekendtgjorde, at det danske flag ved “paany at blive hele Rigets, hele Folkets Konge-Banner” varslede “*Danskhedens Seier i sin Kreds, i vort Hjem, i alle Dannemænds Fædreland*” (citeret efter Lundgreen-Nielsen 1992, s. 61).

Grundtvig benyttede desuden talen til at kritisere landets kongefjendske liberale partier samt den liberale avis *Fædrelandet*. Denne avis havde et medlem af Danske Samfund, den unge jurist Orla Lehmann, i øvrigt været med til at grundlægge i 1839. I 1840 havde Grundtvig et sammenstød med Lehmann i Danske Samfund, og herefter var der i flere år misstemning mellem de to.

Både i tale og sang skinner Grundtvigs fædrelandskærlighed igennem, og begge hylder enevælden som styreform.

4 Anvendt litteratur

4.1 Trykt

- Adriansen, Inge (2003) *Nationale symboler i Det Danske Rige 1830-2000*, bind 1-2. København.

- Grundtvig, N.F.S. (1839) “Det Danske Samfund” i *Brage og Idun, et nordisk Fjærdingsårsskrift*, udg. Frederik Barfod, bind 1, 2. hæfte, s. 414-473. København.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1992) “Grundtvig og danskhed” i *Dansk Identitetshistorie*, bind 3, s. 9-187. København.
- *Viser og Sange for Danske Samfund* (1840-1842), hæfte 1-4. København.
- *Viser og Sange for Danske Samfund. Anden Samlings første Hefte* (1847). København.

4.2 Utrykt

- Manuskript i Grundtvig-arkivet, Det Kongelige Bibliotek, København, fasc. 364.II.82.a.